

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

II. An propositio possit transire de vera in falsam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

argumentum. Quantitas vel per suam essentiam est equalis, vel non est equalis. Si primum, per suam essentiam, & non per aliquid extrinsecum habet aequalitatem: si secundum, ergo per suam essentiam est inaequalis: ergo non potest esse equalis per aliquid superadditum. Respondent nonnulli actum per suam essentiam, neque assimilari obiecto neque non assimilari, sed praescindere. Hic respondendi modus veram doctrinam rebus in se contradictionibus confundit, dum enim dicit actum per suam essentiam neque assimilari, neque non assimilari, duo contradictoria expressè tradit, primo enim dicit, actum per suam essentiam non assimilari obiecto, id enim sonant illa verba, *neque assimilatur*, & postea id ipsum negat per illa verba, *neque non assimilatur*, in quibus negatio superadditur immediate praecedentibus, quia fit propositio contradictoria praecedentis. Respondeo actum per suam essentiam non assimilari cum obiecto, sed manere indifferentem, vt assimilatur non per essentiam, quia per hanc dixi non assimilari, sed per aliud superadditum, aliud enim est actum per suam essentiam non assimilari cum obiecto, aliud per suam essentiam habere non assimilari cum obiecto; hoc posterius est falsum, quia per suam essentiam neque habet assimilari medio alio, neque non assimilari medio illo, sed est indifferens, vt assimilatur vel dissimilatur per aliud superadditum actui: qui per suam essentiam, hoc est, praecise ex vi essentiae non dissimilatur. Ad confirmationem Respondeo falsum esse illud Antecedens, quia actus in ratione representationis tantum dependet ab obiecto tanquam ab aliquo extrinseco, & in ratione veri dependet ab illo extrinseco actui, sed intrinseco veritati, quam adintegrat. Hae sunt praecipua argumenta quae ex doctrina quam tradit Hurt. sect. 3. subsect. 3. vbi nostram sententiam impugnatur, & subsect. 4. vbi propria probatur, colligi possunt.

44 Argum. sextò: Veritas desinitur ex actu & obiecto: ergo si obiectum sit ens rationis, veritas erit partim realis, partim rationis. Secundo si obiectum non sit existens sed possibile, praeteritum, vel futurum, veritas partim erit existens, partim possibilis, praeterita vel futura. Resp. negando consequentiam, quia veritas est denominatio quaedam moralis, quae licet sumatur ab actu reali existenti, & ab obiecto rationis praeterito vel futuro semper dicitur realis, & actu existens per ordinem ad actum intellectus realem, & actu existens, à quo praecipue denominatio sumitur, vt patet in denominatione prioris & posterioris, quae actu esse dicitur ex eo quod actu sit subiectum supra quod cadit denominatio, etiam si illud à quo procedit denominatio actu non sit, ego enim actu sum posterior Adamo, & prior Antichristo, licet denominatio prioris respectu Adam dicat Adamum praeteritum, & denominatio posterioris respectu Antichristi dicat Antichristum futurum.

PUNCTUM II.

An propositio possit transire de vera in falsam.

§. I.

Propria sententia.

1 Dificultas haec locum non habet in opinione asserente veritatem, & falsitatem esse omnino intrinsecam & identificatam cum actu; actus enim qui per se ipsum verus est, non potest non habere veritatem: possent tamen connotatores rem hanc in questionem vertere, cum enim illi asserant eundem actum posito hoc connotato per suam entitatem verum esse, & alio posito per suam entitatem falsitatem habere, eadem ratione possunt dicere ex mutatione connotatorum actum mutari de vero in falsum, quia deficit connotatum, quo posito actus per suam entitatem verus erat, & successit aliud connotatum, quo posito, idem actus per suam entitatem falsus est. Familiarior est huius difficultatis disputatio his, qui nostram amplectuntur sententiam de natura veritatis partim intrinsecam, partim extrinsecam actui, ex quibus nonnulli illam probare intendunt ex eo quod idem actus de vero in falsum possit transire. Transiunt hunc possibilem esse sentit P. Soar. supra n. 19. & alij cum ipso. Communis sententia fert, eundem actum non posse de vero in falsum, aut è contrà transire, etiam si veritas formaliter obiectum extrinsecum actui importet: amplector hanc sententiam, quam iam probavi.

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. 11.

2 Actum significantem tempus determinatum non posse transire de vero in falsum fatentur etiam sententiae oppositae sectatores, quod sic ostenditur. Actus quo ego dico *Petrus currit in instanti A*, vt verus sit debet supponere Petrum currentem in instanti A: sed Petro currente in instanti A, implicat illum actum esse falsum: ergo supposita veritate illius actus repugnat falsitas eiusdem. Probo minorem; Petro currente in instanti A, implicat ipsum non currere in illo instanti: ergo implicat propositionem illam esse falsam, quia illius falsitas essentialiter dicit negationem cursus Petri. Idem fit argumentum ad probandum propositionem non posse transire de falsa in veram, quia cum semel falsa constituitur supponitur Petrum non currere in illo instanti: quia suppositione facta implicat in eodem instanti currere, quod essentialiter requiritur, vt hic actus *Petrus currit* sit verus: eadem etiam ratione arguitur cum propositio est de praeterito, aut de futuro; cum enim dico *Petrus cucurrit*, ad hoc vt vera sit haec propositio, supponitur illum cucurrisse, quo facto implicat non cucurrisse, similiter vt sit falsa supponitur non cucurrisse, quo supposito implicat cucurrisse, quia implicat non fuisse quidquid iam fuit, ex suppositione quod fuerit, & implicat fuisse quidquid non fuit ex suppositione, quod non fuerit. Idem intellige de futuris, quia implicat rem non esse futuram supposita illius futuritione & implicat esse futuram supposita negatione futuritionis rei.

3 De propositione quae nullum tempus determinatum significat, vt cum quis dicit, *Petrus currit*, non intendens significare cucurrisse in hoc instanti determinato, sed in hoc vel in alio eandem conclusionem probo. Ad hoc vt haec propositio *Petrus currit*, in sensu explicato desumpta, vera sit, sufficit Petrum currere in aliquo instanti hoc vel illo, & non ex eo quod non currat in hoc instanti, si currat in illo, erit falsa, quia propositio non affirmat currere in hoc instanti determinato, neque in omnibus, sed hoc, vel illo praesenti, praeterito, vel futuro: sed cum semel constituitur vera illa propositio, supponitur cursus Petri in aliquo instanti: ergo implicat propositionem fieri falsam. Probo consequentiam: cursus ille qui supponebatur in aliquo instanti, non potest in illo non supponi, quia implicat in eodem instanti cursum supponi, & non supponi, esse, & non esse: sed eo ipso quod cursus supponatur in illo instanti, propositio erit vera, & non falsa: ergo postquam semel fuit constituta vera, & cursus in aliquo instanti fuit suppositus, implicat non esse veram. Dices propositionem significare cursum in instanti praesenti, & ita propositionem fieri falsam, quia iam non supponitur cursus Petri in aliquo instanti praesenti, sed instanti futuro, quod non sufficit ad verificationem propositionis. Multi hic offendunt: dicere instantans praesens abstrahens ab hoc praesenti vt distinctum à praeterito & futuro est manifesta terminorum implicatio, quia quod non est hoc instantans determinatum, est praeteritum, aut futurum: non enim sunt plura instantia simul praesentia, sed vnum praesens, & reliqua vel praeterita, vel futura. Ex quo fit actum significare aliquid instantans praesens abstrahens ab hoc, vel ab illo, idem esse ac significare instantans praesens, praeteritum, vel futurum, quae omnia praesentia dicuntur, quia instantans quod est modò futurum aliquando erit praesens, & quod est iam praeteritum, aliquando fuit praesens, ac proinde cursus futurus in instanti venturo dicitur respondens alicui instanti praesentis, non quod modò sit, sed quod postea erit praesens, & modò futurum est. Ex hac doctrina ruit tota solutio, quia propositio, quae significat cursum existentem non in hoc numero instanti praesenti, sed in aliquo abstrahente ab hoc, vel ab illo, significat cursum praesentem, praeteritum vel futurum, qui respectu alicuius mensurae praesens dicitur, ac proinde eo ipso quod supponatur cursus in instanti praeterito, praesenti vel futuro, propositio per ordinem ad illud instantans vera formaliter constituitur.

4 Similis fit argumentatio ad probandum propositionem illam non posse transire de falsa in veram, quia ad hoc vt propositio, quae significat Petrum currere in aliquo instanti, & non praecise in hoc determinato, sit falsa, requiritur Petrum in nullo instanti currere, neque in instanti praeterito, neque praesenti, neque futuro: sed ex suppositione quod in nullo instanti currat, implicat currere in aliquo instanti: ergo ex suppositione quod propositio sit falsa implicat in aliquo instanti fieri veram, quia implicat cursum Petri in aliquo instanti futuro, per quem veritas propositionis constituenda est.

1 3 De

4 Demum si propositio hæc *Petrus currit* significet Petrum currere non solum in hoc instanti determinato mihi præfenti, sed etiam in omnibus instantibus, quæ successiue mihi erunt præsentia, ad hoc ut semel constitutur vera, requiritur ut Petrus supponatur currere non solum in hoc instanti, sed etiam in omnibus vterioribus, ita ut si in aliquo cursurus non sit, etiam si in isto currat, etiam in isto erit falsa; ergo supposita veritate propositionis in hoc sensu desumptæ implicat Petrum in aliquo instanti non currere: ergo implicat propositionem fieri falsam, ex eo quod in aliquo instanti non currat. Similiter ad hoc ut illa propositio sit falsa, debet supponi Petrum in aliquo instanti non currere: sed currere in omni instanti, & in aliquo non currere sunt contradictoria: ergo implicat supposita falsitate propositionis ipsam fieri veram, ex eo quod Petrus in omni instanti currat.

5 Vniuersaliter de omni propositione quæcumque illa sit, efficacissimè probo ratione, quam non habebam expertus sum. Ad hoc ut propositio in hoc instanti sit vera, debet supponi illius obiectum non solum in hoc instanti, sed etiam in omni tempore importato per copulam, eo modo quo per copulam importatur: sed eo ipso quod in hoc instanti supponitur obiectum propositionis existens in omni tempore importato per copulam, implicat postea in aliquo tempore importato per copulam non existere: ergo implicat postea propositionem fieri falsam. Maiorem probo: ad hoc ut hæc propositio, *Petrus semper currit*, in hoc instanti sit vera non sufficit Petrum currere in hoc instanti, sed sufficit in omni instanti currere, ratio à priori facilis est. Veritas consistit in confirmatione actus cum toto obiecto significato: ergo ad hoc ut propositio sit vera in hoc instanti, debet in hoc instanti conformari cum toto obiecto significato, ergo si obiectum significatum dicit durationem non solum præsentem, sed præteritam & futuram, debet propositio conformari cum obiecto quatenus dicit durationem, non solum præsentem, sed etiam præteritam & futuram. Minor est per se nota, quia implicat supponi in hoc instanti obiectum futurum in instanti venturo, & postea in illo non existere. Consequentia est legitima. Tantum potest vis illationis declinari distinguendo maiorem. Ad hoc ut propositio in hoc instanti sit vera debet supponi obiectum existens omni tempore importato per copulam in hoc instanti, hoc est omni tempore, quod copula importat in hoc instanti, concedo; omni tempore importato per copulam in alio instanti, seu tempore quod copula existens in alio instanti importat, nego quia veritas existens in hoc instanti tantum petit existentiam obiecti quam copula in hoc instanti importat, non verò existentiam, quam eadem copula in alio instanti sequenti importabit. Contra: veritas in hoc instanti dicit existentiam obiecti in omni tempore, quod copula in hoc instanti existens importat: ergo dicit existentiam obiecti in omni tempore quod importat copula existens in alio quocumque vteriori instanti. Probo consequentia: copula illud tempus importat quod significat: sed copula huius propositionis *Petrus currit*, in quocumque instanti existat, habet eandem significationem: ergo significat idem tempus: ergo importat idem tempus: ergo non distinguitur tempus importatum per copulam existentem in hoc instanti à tempore importato per copulam existentem in instantibus sequentibus: ergo implicat supponi in hoc instanti tempus, quod importat copula existens in hoc instanti, & non supponi in eodem instanti tempus quod eadem copula existens in aliis instantibus importat. Copulam importare in quocumque instanti, tempus quod in illo significat, nullus negabit, tantum probandum est, ut prædictus discursus legitime concludat, copulam in omni tempore habere eandem significationem, & significare, seu importare in quocumque existat instanti, idem tempus, quod sic probo. Actus iudicii, seu propositio mentalis est formaliter representatio per suammet entitatem, non per durationem superadditam, seu extrinsecam correspondentiam ad spatium imaginarium, ergo dum eadem entitas perseverat, siue hanc vel illam durationem seu correspondentiam habeat ad spatium imaginarium, habet eandem significationem: ergo importat idem tempus. Attentè rationem hanc inspicias, quæ semper mihi magni ponderis visa est.

6 Debeo recentiori huic Complutenfi hoc argumentum *Præd. 1. part.* non contempsisse, eo solum, quia illud commendo, ut ipse

testatur. Ego tamen solutionem ab eo datam contemne-
re non potero, quia neque illius speciem agnosco. Videat
mus, quæ dat verba, in quibus solutionem esse præsumit.
Afferit maiorem, & minorem concedendas esse, & con-
sequens negandum. Ad illius probationem respondet, et
convinci, copulam semper habere eandem significationem
formalem, non tamen habere eandem verificationem ma-
terialem, vade, quod est præfens nunc postea non est præ-
fens, sed præteritum, unde cum propositio non perseveret
importando, & consignificando tempus præfens, si pro illo
non perseveret obiectum in eodem statu transit propositio
intrinsecè commutata de vera in falsam propter ex-
trinsecè varietatem.

Nec verbum est, quod vim illationis imminuat, maiori,
& minori admissa, argumentum instauror, ut propositio sit
vera debet obiectum supponi existens omni tempore im-
portato per copulam, sed eo ipso quod in hoc instanti, in
quo propositio verificatur obiectum existens omni tem-
pore importato per copulam implicat aliquo tempore im-
portato per copulam non existere: ergo implicat propositio-
nem falsificari. Maiorem, & minorem concedit iste,
cum quo ago, & consequentiā negat, quam ostendo ex præ-
missis ineuitabiliter deduci. Ut propositio falsificetur,
necesse erat obiectum non existere aliquo tempore im-
portato per copulam. Sed hoc implicat si semel fuit ve-
rificata: ergo implicat falsificari. Maior est per se nota, et
eo enim formalissimè falsificatur propositio, quod non
existat illius obiectum. Minorem probo, ut propositio in
hoc instanti sit vera debet illius obiectum supponi existens
non solum in hoc instanti, sed omni tempore importato
per copulam, quod iste admittat, ergo si in hoc instanti est
vera, supponitur obiectum propositionis existens omni
tempore importato per copulam. Citra controversiam il-
latio est legitima, sed eo ipso quod obiectum supponitur
existens omni tempore importato per copulam non po-
test non existere aliquo tempore importato per copulam,
ut admittit iste, & est per se notum iuxta vulgare illud,
omne, quod est ex suppositione, quod sit, necesse est esse:
ergo non potest tempore aliquo propositio falsificari, quia
ut in aliquo falsificaretur necesse erat, ut tempus illud
importaretur per copulam, & ut in illo obiectum
existeret.

Nullum restabat effugium, nisi asserere, copulam in hoc
instanti importare hoc tempus, & in alio instanti aliud
tempus importare. Hoc præclausi dum asserui, propositio-
nem semper retinere eandem significationem, ac proinde
semper significare, seu consignificare, vel connotare idem
tempus, non enim potest variari consignificatio, seu con-
notatio temporis, nisi varietur significatio propositionis
internæ, quod implicat, quia interna propositio est concep-
tus formalis mentis, qui per se ipsum habet hanc signi-
ficationem, quam variare non potest, quolibet extrin-
seco variato dum idem formalis conceptus perseveret.

Quod adducit hic author, videlicet significationem, &
verificationem propositionis distinguere est certum, eadem
enim propositioni verificatiua diuersa possunt contingere,
dum enim ego dico. Aliquis homo currit currente Petro
cursus Petri est verificatiuum huius propositionis, quod si
Petrus non curreret, sed Ioannes verificatiuum propositio-
nis non esset cursus Petri, sed cursus Ioannis. Itaque
non nego eandem propositionem retinentem eandem si-
gnificationem indifferentem esse ad hanc, vel illam veri-
ficationem, & ad verificationem, vel falsificationem, nego
tamen propositionem, quæ semel habet in hoc instanti
hanc verificationem, seu hoc verificatiuum posse in aliquo
alio instanti eo verificatiuo carere, aut falsificatiuum illi
contingere ex suppositione, quod verificatiuum aliquando
habuerit, quod ratio adducta convincit.

Aliter facilius responderi dicit recens iste his verbis. 10
Im, licet postea fieri falsam propositionem, quando ratio-
ne materiæ vel alius termini ampliantis immutabilis
est obiectum propositionis concedo; quando materiæ est
contingens, & propositio manet sine implicatione, vel re-
strictione impediens mutationem obiecti nego. No-
tat insuper, se non asserere propositiones necessarias, aut
illas, quæ significant tempus determinatum, veluti hæc Pe-
trus semper currit, Petrus in hoc instanti A, currit, posse
transire de veritate in falsitatem, sed de illis tantum, quorum
subiectum restrictionem, vel ampliationem recipiunt. De
his tantum propositionibus questionem procedere iam
ego

ego notaueram de aliis disputo, respectu quorum meum procedit argumentum, cui prædicta distinctio non satisficit, in ea enim non solutio, sed conclusio, quam impugno expressio, seu repetitio continetur: contra illam procedit meum argumentum, cuius vis in eo sita est, quod & si subiectum propositionis possit ampliari, prima verificatio illius sumitur attendente omni ampliatione, cuius est capax propositio, ac proinde si in hoc instanti est vera, in sequenti, in quo propositio non cum alia implicatione, seu restrictione subiectum desumi potest, non poterit habere eandem veritatem.

§. II.

Satisfit argumentis.

11 **O**biicies primò. Hæc propositio qua ego dico *Petrus currit nunc*, Petro currente in hoc instanti A, in quo illam profero est vera, postea verò cum præterit instans A, & successit instans B, in qua Petrus qui currebat in instanti præcedenti, iam sedet, est falsa: ergo potest propositio transire de vera in falsam. Respondeo hæc propositionem, qua ego dico *Petrus currit nunc* videlicet in instanti A, currente Petro in illo instanti veram esse in instanti sequenti, etiam si in illo Petrus non currat, quia sicut in præcedenti instanti A, significat Petrum currentem in instanti A, & non in instanti B, sic in instanti B, significat Petrum currentem in instanti A, & non in instanti B, & eandem veritatem habet. Itaque propositio illa mentalis quam ego in instanti A, his verbis significo *Petrus currit*, significanda est in instanti B, non eisdem verbis sed aliis, his videlicet *Petrus currit*. Ratio est quia eadem verba externa cum non significant ex sua natura sed ex libera hominum impositione, possunt diuersam habere significationem, & illam de facto habent, cum diuersis circumstantiis profertur, itaque idem verbum nunc modò prolacum significat hoc instans A, determinatum, quod significat conceptus cui correspondet: si verò tempore sequenti idem conceptus internus, & eadem vox externa repetatur, conceptus internus eandem significationem retinebit, & ad idem instans A, quod iam est præteritum, & cum primum conceptus ille fuit elicitus, erat præsens tanquam obiectum representatum respiciet: vox verò externa iam non significabit instans A, quod antea significabat, & quod iam est præteritum, sed illud instans, quod tunc fuerit actu existens, videlicet instans C, vel instans D, succedens mediatur vel immediatè post instans A, ac proinde vox illa *nunc*, quæ correspondebat conceptui interno in primo instanti, in quo fuit elicitus, in secundo illi non correspondet, quia vox significationem mutauit & conceptus eandem retinuit.

12 **O**biicies secundò. Hæc propositio interna *aliquis homo currit*, indifferens est ut significet Petrum, vel Ioannem currentem: ex enim non magis significat Petrum, quam Ioannem: ergo eadem propositio mentalis potest esse indifferens ad diuersas significationes pro diuersis temporibus: ergo potest in hoc instanti ratione huius significationis habere veritatem, & in alio ratione alius significationis falsitatem habere. Respondeo hæc propositionem *aliquis homo currit*, & reliquis similes non esse indifferentes ad diuersas significationes, sed tantum esse indifferentes antecedenter ad diuersas verificationes: cum enim ego dico *aliquis homo currit*, & de facto currit Petrus, verificatur de Petro; & si curreret Ioannes, & non Petrus, verificaretur de Ioanne, & non de Petro, semper tamen eodem modo Petrum & Ioannem significat sub disunctione inter se, & cum aliis hominibus, quia etiam si Petrus currat cum ego dico *aliquis homo currit*, non dico determinatè Petrum currere, sed currere Petrum, Ioannem, vel Franciscum, &c.

13 **O**biicies tertio. Eadem lex inuariata potest modò hos homines obligare, & postea non hos sed illos, ut cum fertur lex obligans omnes habitatores huius populi eo ipso, quod quis acquirat domicilium in hoc populo, lege tenetur; quod si idem homo amittat, lege non tenebitur: ergo similiter eadem propositio poterit habere diuersam significationem, & propositio quæ significat omnes habitatores huius populi, significabit Ioannem dum huius populi sit habitator, quem postea non significabit, si populi defunctus esse habitator. Respondeo legem semper respicere eadem sub-

iecta & in actu primo semper eadem subiecta quatenus est ex se obligare, licet in actu secundo obliget modò hæc subiecta, modò illa, sicut explicabat obiectio: similiter propositio semper significat eadem subiecta, licet modò verificetur de his, modò de illis; sicut propositio quæ asserit, *omnes habitatores huius populi sunt nobiles*: siue Petrus siue Ioannes sit habitator, & non Franciscus, propositio ex se non magis significat Petrum vel Ioannem habitatorem, quam Franciscum non habitatorem populi, licet verificetur respectu Petri & non respectu Francisci, quia ex se propositio tantum dicit *habitatores huius populi*, quicumque illi sint, de quo abstrahit, *nobiles sunt*, sicut dicebam de propositione illa *aliquis homo currit*, quæ eandem significationem habet currente Petro, vel Ioanne, vel etiam nullo currente, licet non eadem verificatione gaudeat. Idem contingit in lege prædicta, quæ ex se & in actu primo non magis obligat Petrum huius loci habitatorem, quam Ioannem non habitatorem, sed pro omnibus ex suppositione quod sint habitatores, posita est, & vim habet obligandi omnes prædicta suppositione facta, licet in actu secundo obliget Petrum, & non Ioannem, quia Petrus, & non Ioannes huius loci habitator est factus.

14 **O**biicies quarto. Hæc propositio, *Omnes qui sunt in foro currunt*, si sunt in foro Petrus, & Ioannes, significat utrumque currentem; si sint Franciscus & Antonius, hos, & non illos currentes significat: ergo eadem mentalis propositio potest habere diuersas significationes. Respondet Ariag. disput. 14. sect. 2. num. 59. illam propositionem semper significare omnes homines sed conditionatè, id est, si Petrus est in foro, currit: si Franciscus est in foro, currit, & sic de aliis. Non placet solutio, quia si illa propositio esset conditionalis nullo existente in foro posset esse vera, quia conditionalis non fit falsa ex eo quod illius conditio verificata non sit; conditionalis enim ut vulgo dicitur, nihil ponit in esse: nullus autem negabit nullo in foro existente, hæc propositionem esse falsam, *omnes qui sunt in foro currunt*: non enim tunc supponit illius subiectum, seu non existit subiectum, quod supponit propositio. Melius responderetur illam propositionem his duobus æquivalere: *Aliqui homines sunt in foro; & hi quicumque illi sunt, currunt*, quorum verificatio diuersa poterit esse pro diuersitate hominum, qui in foro esse possunt: significatio tamen semper eadem est, ut dicebam de illa propositione, *aliquis homo currit*.

15 **O**biicies quinto. Hæc propositio mentalis *Petrus currit nunc*, producta in instanti A, quod significat, potuit produci in instanti B, & tunc significaret instans B: ergo eadem propositio potest habere diuersa significata. Respondeo illam propositionem mentalem potuisse produci in instanti B, nego tamen in illo productam significaturam instans B, semper enim eadem propositio eandem retinet significationem, ac proinde in quocunque tempore producat propositio semper significabit instans A, & ita si producat in instanti B, non est exprimenda his vocibus, *Petrus currit nunc*, sed *Petrus currit* ut supra dicebam.

16 **O**biicies sexto. Hæc propositio *modò incipio loqui*: est vera in instanti, in quo illam proferre incipio, & falsa in aliis sequentibus: ergo eadem propositio potest transire de vera in falsam. Respondeo in omni tempore propositionem illam esse veram quia semper significat me incipere loqui non in omni tempore quo propositionem profero, sed in primo instanti, quo illam proferre incepi: quod si significaret me loqui incipere in omni tempore, quo illam profero, etiam in primo instanti esset falsa, quia semper eandem significationem haberet. Aduerte pleraque argumenta ex relatis probare eandem propositionem potuisse antecedenter habere diuersas significationes, quod negavi, quia falsum est, verum tamen etiam si admittatur, dum non concedatur posse eandem propositionem relictà hac significatione in aliam transire, nihil oberit conclusioni, quam defendendam suscepimus, videlicet non posse eandem propositionem de vera in falsam transire.

17 Rursus arguunt nonnulli. Hic actus Petrus est possibilis, per suam entitatem habet representare Petrum possibilem, & non Chymæram: ergo per suam essentiam habet Petrum possibilem distingui à Chymæra: ergo per suam essentiam habet Petrum esse possibilem, quia nihil aliud est Petrum esse possibilem, quam esse distinctum à Chymæra.

19 Hoc argumentum parum, aut nihil differt ab argumento tertio, quod iam solui, & tantum innititur pura verborum æquiuocatione. Respondeo, hanc actum Petrus esse possibilem habere per suam essentiam representare Petrum possibilem, qui est distinctus ab omni Chymæra quæ modo est, quia ipse non est Chymæra, habere etiam per suam essentiam non esse representatiuum alicuius Chymære distinctæ à Petro, & habere per suam essentiam representare Petrum, ut possibilem, seu representare Petrum esse possibilem, non tamen habere per suam essentiam, Petrum esse possibilem, neque non esse Chymæram, nam etiam si Petrus, qui ex vi huius actus representatur, ut possibilis Chymæricus esset, eodem modo ex vi eiusdem actus eodem prorsus modo representaretur ut possibilis. Unde non habet talis actus per suam essentiam eius obiectum Chymæram non esse, ac proinde neque absolute habet per suam essentiam eius obiectum Chymæram non esse, aut esse distinctum à Chymæra, sed tantum habet per suam essentiam representare obiectum, quod sit distinctum ab omni Chymæra, quæ non sit Petrus, siue Petrus, quem ut possibilem representat, in re sit Chymæra, siue vere possibilis ea ratione, quæ representatur.

PUNCTUM III.

An veritas & falsitas suscipiant magis & minus.

1 Aliud est querere, an vna veritas sit magis necessaria alia veritate; aliud, an sit magis vera: certum enim est vnam veritatem esse magis necessariam aliam: magis enim necessaria est veritas propositionis quæ affirmat Deum existere, quam veritas propositionis, quæ dico Petrum existere, etsi de facto Petrus existat, quia magis necessaria est existentia Dei, quam existentia Petri, & necessitas obiecti necessitatem veritatis refundit in propositione affirmantem illius existentiam: similiter magis necessaria est falsitas huius propositionis *Deus non existit*, quam huius *Petrus non existit*, existente Petro, quia Deus summè necessariò existit, & ita necessitas, quæ Deus existit, refundit necessitatem falsitatis in propositionem negantem illius existentiam, Petrum verò existere necessarium non est, & ita illius existentia non potest inducere necessitatem falsitatis in propositionem illam negantem. Aliud est, an vna veritas sit maior, hoc est, an detur vnus actus verus, qui magis conformetur cum suo obiecto, quam conformetur alius verus actus cum proprio obiecto.

2 Dico 1. Veritas omnis consistit in indiuisibili, & omni-modà conformatione actus cum obiecto, & ita non potest dari vna veritas maior alia, neque vnus actus verus magis conformis cum proprio obiecto, quam actus similiter verus cum proprio obiecto, quod ille alius actus respicit. Probo hanc conclusionem. Ad hoc vt actus si verus debet esse ex parte obiecti quidquid representatur per actum, ita vt quidquid deficiat in obiecto, quod in actu affirmatur, actus omnino verus non sit, ergo eo ipso quod actus sit verus se tenet ex parte obiecti, quidquid representatur per actum; ergo non potest dari maior alia conformatio inter actum, & obiectum: Probo consequentiam. Nihil quod non representatur per actum potest conducere ad conformationem actus cum obiecto: omne quod representatur iam supponitur eo ipso quod actus sit verus: ergo eo ipso quod actus sit verus supponitur quidquid potest conducere ad conformationem ipsius cum obiecto: ergo ex nullo capite potest excogitari maior conformitas. Dices, hoc argumentum concludere non posse dari maiorem conformitatem inter hunc actum, & obiectum, non verò conuincere non posse dari aliam maiorem conformitatem inter alium actum cum proprio illius obiecto. Contrà: Conformitas cuiusvis actus cum suo obiecto in eo consistit, quod existat totum, quod ex vi actus affirmatur eo modo, quo affirmatur: ergo eo ipso quod existat totum quod representatur per actum eo modo, quo representatur, habet summam conformitatem, quam potest habere quilibet actus, conformitas enim non consistit in eo quod extremum conforme sit maius aut minus, sed in eo quod iustus adæquatur cum obiecto, vt patet in æqualitate, quæ est in quantitativis; non enim est magis æqualis vna vlnæ, quam palmus palmo, sed eo ipso quod actus sit verus, existit ex parte obiecti totum, quod representatur per actum omni modo, quo per illum

representatur: ergo actus habet omnimodam adæquationem, quæ nulla maior excogitari potest.

Dixere nonnulli hunc actum, *Petrus est homo*, magis conformari cum suo obiecto, quam hunc *Petrus est animal*, quia primus ille actus dicit totam essentiam subiecti, & alter secundus tantum dicit partem illius videlicet prædicatum animalis, ac proinde actus primus magis adæquatur cum obiecto existente à parte rei, quam secundus. Non assertor: veritas non consistit in conformatione actus cum toto illo quod existit à parte rei, sed in conformatione representationis seu rei ut representatæ, cum eadem ut existente, ex quo sit æqualem confirmationem habere cum obiecto hos duos actus *Petrus est animal*; *Petrus est homo*; quia primus ille actus tantum esse representatio animalis, seu tantum dicit Petrum esse animal, ac proinde summa illius adæquatio consistit in eo, quod Petrus sit animal, neque ex eo quod non adæquatur cum rationali, minor erit illius adæquatio, quia actus non habet minorem adæquationem ex eo quod non adæquatur cum obiecto, quod non representat, seu quod non affirmat: sed actus ille non affirmat Petrum esse rationalem: ergo ex eo quod non adæquatur cum rationali non habebit minorem adæquationem. Idem manifestè explicabit exemplum. Affirmo ego D. Petrum, esse beatum: tu affirmas D. Petrum, & D. Ioannem esse beatos: uterque actus æquè conformis est cum suo obiecto, quia licet secundus conformetur cum D. Petro, & D. Ioanne beatis, & primus cum Diuo Petro tantum, secundus plus affirmat quam primus, & ita debet adæquari cum pluri obiecto, vt illius adæquatio sit æqualis cum adæquatione, quam habet actus ille, qui minus respicit obiectum, cum suo minori obiecto. Sicuti vlnæ quantitas cum maiori quantitate debet adæquari, quam palmaris, vt habeat adæquationem æqualem. Sic contingit in his actibus, quorum vnus plura prædicata respicit quam alius ex parte obiecti, & ita cum pluribus debet æquari, vt habeat adæquationem æqualem cum illa, quam habet actus, qui tantum respicit animalis prædicatum. Occurres, animal, & rationale indifferenciari, ac proinde non rectè conformari cum obiecto actum, qui conformatur cum animali, & non cum rationali: ex quo desumitur disparitas exempli quod adduximus. Contrà: etiam si animal & rationale indifferenciari, actus valet representare animal & non rationale, siue hoc sit per præcisionem ex parte actus, siue ex parte obiecti, nolo enim questionem dependere ex modo præscindendi, quem habet intellectus: ergo ad sui perfectissimam veritatem tantum debet conformari cum animali, & non cum rationali, quia vt iam dixi, veritas consistit in conformatione obiecti vt representati cum ipso vt existenti, seu in hoc quod nihil representetur per actum, quod non sit extra actum eo modo, quo representatur.

Dico secundò. Circa obiectum indiuisibile non potest dari falsitas maior alia. Ratio est: quia obiectum indiuisibile eo ipso quod disconformetur cum actu, disconformatur secundum se totum: ergo habet totā disconformationem, quam potest habere, neque aliis minoris est capax. Talis erit actus, quo quis dicat Michælem non existere, cuius falsitas augeri nequit, quia consistit per existentiam Michaelis, quæ indiuisibilis est: neque existentiā Michaelis, aut negatio eiusdem possunt suscipere magis, aut minus.

Dico tertio. Actus circa obiecta diuisibilia, possunt plus, minusve falsitatis habere, v.g. actus quo ego dico, viginti homines currere, quia hic actus potest magis vel minus disconformari cum obiecto: Si enim nullus homo currat, disconformabitur secundum omnes viginti homines, quos currere affirmat; si verò currant decem & nouem, secundum vnum hominem tantum disconformabitur: ergo minorem habebit disconformitatem decem & nouem currentibus, quam vno tantum currente: ergo minorem falsitatem. Confirmatur: actum disconformari est recedere obiectum vt representatum ab ipso vt existente, sed quando affirmat actus viginti homines currere nullo currente, recedit secundum omnes viginti; quando idem affirmat, decem & nouem currentibus, recedit secundum vnum tantum hominem: ergo maior est recessus, quem habet obiectum vt representatum per talem actum, currente vno homine, quam decem & nouem currentibus: ergo maior falsitas. Rem explicat in æqualitatis exemplum: licet enim hoc lignum non possit esse magis minusve æquale alio, potest esse magis in æquale, quia potest aliud magis excedere, vel magis excedi ab illo.

Obiiciat.